

Reinventing Nature in Kaziranga National Park: A History of Rhinoceros Conservation in Assam, 1948–1974

Biswajit Sarmah

Abstract

সংৰক্ষিত অঞ্চলসমূহৰ (Protected Area) পৰিচালনাত এক নিষেধাজ্ঞামূলক দৃষ্টিভঙ্গী প্ৰায়ে প্ৰকৃতিৰ সম্পৰ্কে 'পশ্চিমীয়া' ধাৰণাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত বুলি কোৱা হয়। এই ধাৰণা অনুসৰি য'ত মানুহ নাথাকে তাতেই প্ৰকৃতি থাকে। ধৰি লোৱা হয় যে ৰাষ্ট্ৰীয় স্তৰৰ অভিজাতসকলে প্ৰকৃতিৰ সম্পৰ্কে এনে পশ্চিমীয়া ধাৰণাক আঁকোৱালি লৈয়ে সংৰক্ষিত অঞ্চলত মানৱ-সংস্পৰ্শবিহীন 'অক্ষত প্ৰকৃতি' (wilderness) সৃষ্টি কৰাৰ লক্ষ্যৰে গৰু চৰোৱা, মাছ ধৰা আৰু বনজ সম্পদ সংগ্ৰহ কৰা আদি কাৰ্য্যবোৰ নিষিদ্ধ কৰিব বিচাৰিছিল। এই লেখাটোত ক'ব বিচৰা হৈছে যে 'গোলকীয় দক্ষিণ'ত (Global South) অক্ষত প্ৰকৃতি সৃষ্টিৰ আন এক কাৰক আছিল অসমৰ সাংস্কৃতিক ৰাজনীতি (cultural politics)। এই গৱেষণা পত্ৰখনত কাজিৰঙা অভয়াৰণ্যত (বৰ্তমান কাজিৰঙা ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যান) এশিঙীয়া গঁড় সংৰক্ষণৰ ঐতিহাসিক বিশ্লেষণ দাঙি ধৰা হৈছে। বন বিভাগে কাজিৰঙাত গৰু চৰোৱা বা মাছ ধৰা নিষিদ্ধ কৰিবলৈ বহুদিনৰ পৰা নেৰানেপেৰা প্ৰচেষ্টা চলাইছিল। গৱেষণা পত্ৰখনে যুক্তি দৰ্শায় যে অসমৰ গঁড়-সম্পৰ্কীয় সাংস্কৃতিক ৰাজনীতিয়ে এনে প্ৰচেষ্টাক ত্বৰাণ্বিত কৰাই নহয়, কাজিৰঙাত সশস্ত্ৰ সংৰক্ষণৰ পথো মুকলি কৰি দিলে আৰু মানৱ-সংস্পৰ্শবিহীন অক্ষত প্ৰকৃতি গঢ়ি তোলাৰ প্ৰচেষ্টাক ক্ৰমান্বয়ে অধিক সুদৃঢ় কৰি তুলিলে। ১৯৬০-ৰ দশকৰ শেষৰ ফালে বন্যপ্ৰাণী সংৰক্ষণৰ বিষয়ে দেশজুৰি গুৰুত্বপূৰ্ণ আলোচনা চলিছিল। সেই সময়ত কাজিৰঙাৰ উদাহৰণে অন্য ৰাষ্ট্ৰীয় উদ্যানসমূহৰ লগতে ব্যৱস্থাপিত বনাঞ্চলত নিষেধাজ্ঞামূলক নীতি প্ৰয়োগ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সূক্ষ্মভাৱে প্ৰভাৱ পেলাইছিল।